

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1461

Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 900

Kitap Adı: Kur'an İstismarı

Book Title (English): Abuse Of The Quran

ISBN: 978-625-6123-53-3

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123533

Yazar | Author: Talip ÖZDEŞ | orcid.org/0000-0002-6989-1900

Kurum | Institution: Yozgat Bozok Üniversitesi

ROR ID: ror.org/04qvdf239

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 118

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2024

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslam: Kutsal Metinler, Tefsir ve Eleştiri | Islam: Sacred texts, exegesis, and criticism

BISAC: REL037000 | İslam: Genel | Religion: Islam - General

THEMA: QRAC1 | Kur'an ve İslam Kutsal Metinleri: Yorumu ve Eleştirisi
| Quran and Islamic Sacred Texts: Commentary and Criticism

LC: BP134.I87 | Kur'an – Eleştiri ve Yorum | Quran – Criticism and Interpretation

Atf Bilgisi | Cite as: Özdeş, Talip. *Kur'an İstismarı* - Ankara: Fecr Yayınları, 2024.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Kur'an İstismarı

Prof. Dr. Talip ÖZDEŞ

Ankara 2024

Yazar Hakkında

Talip ÖZDEŞ

1954 Sivas doğumlu Prof. Dr. Talip ÖZDEŞ, ilk, orta ve lise eğitimini Sivas'ta tamamladıktan sonra üniversite eğitimine Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde devam etti. Bir müddet Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı olarak cami imam-hatipliği görevini yaptı. 1978 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda meslek dersleri ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenleri olarak görev yaptı. Arapça ihtisasını Suudi Arabistan'daki Ummu'l-Kura Üniversitesi'nde yapmıştır. Dönüşte öğretmenlik görevine devam ederken Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı bünyesinde Tefsir alanında Yüksek Lisans ve doktora yapmıştır. 1994'te Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde akademik hayatına başlamış, aynı üniversitede 1998 yılında Yrd. Doçentliğe, 2000 yılında Doçentliğe, 2006 yılında Profesörlüğe atanmıştır. Üniversite'deki çalışmalarının yanında yaklaşık dört yıl boyunca Ankara'da Stratejik Düşünce Enstitüsü'ndeki faaliyetlere katılmış, kendi alanı ile ilgili bilimsel ve akademik katkılar yapmıştır. Bu süreçte adı geçen enstitünün dergisinde ve web sitesinde 100'e yakın makale yayınlanmıştır. "Maturidi'nin Tefsir Anlayışı", "Kur'an ve Cinsiyet Ayrımcılığı", "Kur'an ve Nesh Problemi-Allah'ın Kitabında Çelişki Var mı?", "İslam'ın Evrenselliği", "Sosyal Değişim, Tarihsellik ve Nesh Bağlamında Şeriat" isimli kitapları yayınlanmış eserlerindedir. Aynı zamanda Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yürütülen "Kur'an Kelimeleri" projesine katkı sunmaktadır. "İncil" başlıklı çalışmasıyla ilgili başkanlığın "Hayat Rehberi Kur'an" projesine de dâhil olmuş ve katkı sağlamıştır. Ayrıca, hakemli ve hakemsiz dergilerde yayınlanmış çok sayıda makalesinin yanında, uluslararası ve ulusal düzeyde sempozyum tebliğleri mevcuttur. Halen Yozgat Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Öğretim Üyesi olarak görevine devam eden Prof. Dr. Talip ÖZDEŞ, evli ve iki çocuk babası olup, çok iyi derecede Arapça ve İngilizce bilmektedir.

About the Author

Talip ÖZDEŞ

Born in Sivas in 1954, Prof. Dr. Talip ÖZDEŞ completed his primary, secondary and high school education in Sivas and then continued his university education at Ankara University, Faculty of Theology. For a while, he served as imam preacher under the Presidency of Religious Affairs. After graduating from Ankara University, Faculty of Theology in 1978, he worked as a teacher of Vocational Courses and Religious Culture and Moral Knowledge at schools affiliated to the Ministry of Education. He specialized in Arabic at Umm al-Qura University in Saudi Arabia. While continuing his teaching career upon his return, he completed his MA and PhD in the field of Tafsir (Commentary) at Erciyes University Social Sciences Institute, Department of Basic Islamic Sciences. He started his academic life at Cumhuriyet University, Faculty of Theology in 1994, and then he was appointed Assistant Professor in 1998, Associate Professor in 2000 and Professor in 2006 at the same university. In addition to his studies at university, he participated in the studies at the Strategic Thinking Institute in Ankara for about four years and made scientific and academic contributions related to his field. During this period, nearly his 100 articles were published in the journal and website of the said institute. "Maturidi's Understanding of Tafsir", "The Quran and Gender Discrimination", "The Quran and the Problem of Abrogation – Is There a Contradiction in the Book of Allah?", "The Universality of Islam", "Sharia in the Context of Social Change, Historicity and Abrogation" are his published works. He contributes to the project titled "Quran Words" carried out by the Presidency of Religious Affairs. He also participated in and contributed to the same presidency's "Life Guide Quran" project with his work titled "Bible". In addition to his numerous articles published in refereed and non-refereed journals, he has presentations at international and national symposiums. Currently working as a faculty member at Yozgat Bozok University, Faculty of Theology, Prof. Dr. Talip ÖZDEŞ is married with two children and knows Arabic and English very well.

Kitap Hakkında

Kur'an İstismarı

İnsan yeryüzünde iyi ve güzel ameller sergileyip medeniyet inşa edebilen bir varlık olduğu gibi aynı zamanda kan döküp bozgunculuk da yapabilen, nefesine ve başkalarına zulmedebilen de bir varlıktır. İnsan hayatının başlangıcından günümüze kadar insanın kullandığı araçlarda, ilişkilerinde, bilgi birikiminde, tecrübelerinde, takip edip uyguladığı usul ve yöntemlerde birçok değişimler ve gelişmeler meydana gelmesine rağmen, onun temel ihtiyaçlarında, fitrî özelliklerinde, güdülerinde, talep ve eğilimlerinde aslî bir değişim söz konusu değildir. İnsanın fitrat olarak sahip olduğu nefsi zaafı ve bozgunculuk yapabilme özelliği, Allah'ın tarih boyunca peygamberlerine vahyettiği ilâhî kitaplar üzerinde de kendisini göstermiştir. İslâm dininin temel kaynağı Kur'an'ın metni her yerde aynı olmasına rağmen, insanlar tarafından ona yapılan yaklaşımlar ve getirilen yorumlar değişmekte, bazen de bu yorumlar tahrifat noktasına ulaşmaktadır. İnsanlar Allah'ın kitabına iyi niyetle, samimiyetle, ihlas ve takvâ ile yaklaşabildikleri gibi; onu kendi bozuk niyetleri, ideolojileri, politikaları, mezhepsel eğilimleri, peşin yargıları, ihtiras ve çıkarları için istismar etme amacıyla da yaklaşabilmektedirler. İslâm tarihinin erken dönemlerinden günümüze din-siyaset ilişkisinin mihrine oturtulamaması, siyaset ve iktidar mücadelesi Kur'an istismarında önemli rol oynamıştır. Kur'an, çoğunlukla iktidar sahipleri veya da iktidarı ele geçirmek amacıyla siyaset arenasında taraf alanlar tarafından kendilerine din üzerinden meşruiyet kazandırmak için araç haline getirilip istismar edilmiştir. Yine Kur'an, birileri tarafından din üzerinden insanları kendilerine bağlayıp hâkimiyet alanı oluşturarak onları sömürmek için de istismar edilme yönüne gidilmiştir. İslâm tarihinin erken dönemlerinden itibaren Kur'an'ı istismar edenler, dünyevi çıkarları için onu kendi anlayış, düşünce, ideoloji, mezhep

ve politikaları doğrultusunda konuşturma yönüne gitmişler, kendi söylemek istediklerini bir şekilde Kur'an'a söyletmeye çalışmışlardır. Bu yapılırken Kur'an'ın bütünlüğü ve ilâhî vahyin gayeleri gözetilmemiş, Kur'an'a tamamen lafz, yzeyssel ve parçacı yaklaşılarak yetler ve Kur'n kavramlar bağlamalarından kopartılmıştır. Yine yetlerin indirildiği tarihi zemin, olgu ve olaylarla olan canlı ilişkisi, indiriliş sebepleri ve hitap çevresi gibi durumlar da devre dışı bırakılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kur'an, siyaset, iktidar mücadelesi, meşru-iyet, istismar

About the Book

Abuse Of The Quran

As man is a being who can perform good and beautiful deeds on earth and build civilization, he is also a being who can shed blood, cause corruption, and oppress himself and others. Although many changes and developments have occurred in the tools used by humans, their relationships, their knowledge, their experiences, and the methods and procedures they follow and apply since the beginning of human life until today, there has been no fundamental change in their basic needs, natural characteristics, instincts, demands, and tendencies. The inherent weaknesses of the human soul and its ability to cause mischief have also shown themselves in the divine books that God has revealed to His prophets throughout history. Although the text of the Quran, the fundamental source of Islam, is the same everywhere, people's approaches to it and their interpretations of it change, and sometimes these interpretations reach the point of distortion. Just as people can approach the book of Allah with good intentions, sincerity, devotion, and purity, they can also approach it to exploit it for their corrupt intentions, ideologies, policies, sects, prejudices, ambitions, and interests. From the early periods of Islamic history to the present day, the failure to place the relationship between religion and politics on the axis, and the power struggle has played an important role in the abuse of the Quran. The Quran has been abused by using it as a tool by those in power or those who take sides in the political arena to gain legitimacy for themselves through religion in their power struggle. The Quran has also been abused by some bodies to bind people to themselves through religion and create a sphere of domination for themselves to exploit them. Since the early periods of Islamic history, those who have abused the Quran for their interests have tried to make it speak in line with

their understanding, thought, ideology, sect, and policies, and have tried to make the Quran say what they wanted to say. While doing this, the integrity of the Quran and the purposes of divine revelation were not observed, the Quran was approached in a completely literal, superficial, and fragmentary/atomic manner, and verses and Quranic concepts were detached from their context. Likewise, the historical context in which the verses were revealed, their lively relationship with facts and events, the reasons for their revelation, and the environment in which they were addressed are also left out.

Keywords: Quran, politics, power struggle, legitimacy, abuse

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	12
ÖN SÖZ	13
GİRİŞ	15
BİRİNCİ BÖLÜM	
Yorum-İstismar İlişkisi.....	19
I. Vahiy-Yorum İlişkisi ve İlâhî Vahyin İstismar Edilmesi	19
II. Siyaset-İstismar İlişkisi: Kur'an'ın İstismar Edilmesinde Siyasetin Rolü	21
İKİNCİ BÖLÜM	
Kur'an'ın Tarihte Siyasi İstismara Malzeme Yapılması	31
I. Emevî Örneği	31
II. Hâricî Örneği	42
III. Şî'a Örneği	45
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
Kur'an'ın Günümüzde Siyasi İstismara ve Spekülasyona Malzeme Yapılması	55
I. Selefîlik/Neo-Hâricîlik Örneği	55
II. Cemaat-Tarikat Örneği.....	73
III. Ehl-i Kur'ân Ekolü Örneği ve “Kur'an Bize Yeter” Söylemi.....	88
SONUÇ	103
KAYNAKÇA	107
DİZİN	113

KISALTMALAR

- a.g.e. : Adı geçen eser
as. : Aleyhisselam
b. : bin, ibn
bk. : Bakınız
c. : Cilt
ev. : Çeviren
DİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslām Ansiklopedisi
ed. : Editör
h. : Hicrī
m. : Mīlādī
M.E.B. : Millī Eēitim Bakanlıēı
nşr. : Neşreden
. : lm
ra. : Radiyellāhu ‘anhu/‘anhā
s. : Sayfa
s.a.v. : Sallallāhu ‘aleyhi ve sellem
thk. : Tahkik
trc. : Tercüme eden
ts. : Tarihsiz
vb. : ve benzeri

ÖN SÖZ

Din, mezhep, etnik kimlik, kabile, cemaat ve tarikat üzerinden iktidar kavgalarına, tefrika ve çatışmalara, anarşi ve teröre mekân olan bir İslâm coğrafyasının içerisindeyiz. Şüphesiz bu tablonun yaklaşık son yüz elli yıldır İslâm ve Ortadoğu coğrafyası üzerine geliştirilen kolonyalist politikalarla ve stratejilerle bağlantılı olduğu bir vakıadır. Ancak söz konusu strateji ve politikaların İslâm coğrafyasında onları etkin kılabilecek dînî, kültürel, sosyal, iktisadi ve siyasi altyapılarının bulunduğu da bir gerçektir. Kendi dünyamızın zaaflarını görmeksizin problemlerin kaynağını sadece dış güçlere havale ederek bir yere varamayız. Bugün ülkemizde ve İslâm coğrafyasında yaşanan tefrikaların, kırılmaların, terör ve çatışmaların benzerleri, başlangıcından günümüze İslâm tarihinin değişik dönemlerde farklı ortamlarda hep yaşanmıştır. Dış düşmanlar hep olmuştur. Ancak bütün bu olumsuz durumların dînî, sosyo-kültürel ve politik zeminde bir karşılığının olduğu da kabul edilmelidir. Tarihte yaşanan tefrika ve çatışma örnekleri dikkatle incelendiğinde, olayların odak noktasını din-siyaset ilişkisinde yaşanan tıkanmaların ve problemlerin oluşturduğu anlaşılabilir.

Siyasetle din arasında birbirinin özgünlüğünü ve doğasını bozmaksızın olması gereken dengeyi sağlamak medeni manada ciddi bir altyapıyı, bilgi birikimini, tecrübeyi ve ona uygun bir zihniyeti gerektirir. Ancak ne yazık ki İslâm coğrafyasında bu dengenin çoğu defa gerçekleşemediği bir vakıadır. Çünkü ilkesizliğin, tarafgirliğin ve istikrarsızlığın egemen olduğu, ahlâk ve değer anlayışının bozulduğu, birey, grup ve hizip menfaatlerinin her şeyin merkezine oturduğu yapılar üzerinden söz konusu dengenin gerçekleşmesi mümkün olamaz. Kalıcı ve devamlılık arz eden bir kurumsallaşma ahlâk ve hukukla bütünleşen evrensel ilkeler ve prensipler üzerinden gerçekleşebilir. Yüce di-

nimizin temel Kaynağı Kur'an'da insan ve topluma doğru ve aydınlık yol gösterilirken ilkeler öne çıkarılmaktadır. İlkesizliğin, "gaye vasıtayı meşru kılar" zihniyetinin egemen olduğu dînî-siyasi oluşumlarda dinin kendisi de mevcut zihniyet üzerinden yorumlanmaktadır. Söz konusu oluşumlar kendi zihniyet ve uygulamalarını din üzerinden meşrulaştırmaya çalışmakta, Kur'an ve hadisler başta olmak üzere dinin ana kaynaklarını da bu doğrultuda çarpıtarak istismar etmektedirler. Bizim bu çalışmamızın konusunu, gerek yakın dostlarımın ve meslektaşlarımın teşviki gerekse Diyanet İşleri Başkanlığının önerisi doğrultusunda "Kur'an İstismarı" oluşturmaktadır. Konuyu tarihi detaylara boğmadan, mümkün mertebe şahsileştirmeden, tarafsız ve objektif bir bakışla belirli örnekler üzerinden ele alıp işlemeye çalıştık. Amacımız Kur'an yoluna, ülkemize ve milletimize hizmettir. Bu çalışmanın gerek ülkemizde gerekse İslâm coğrafyasında müspet manada köklü değişmelere vesile olacağına, Batı dünyasında global aktörlerce kirletilen İslâm imajının düzeltilmesine katkı sağlayacağına inanıyorum. Bu çalışmada bizden teşvik ve yardımlarını esirgemeyen emeği geçen hocalarıma, dost ve meslektaşlarıma, ayrıca bu kitabın yayımlanmasını gerçekleştiren FECR Yayınlarına en kalbî şükranlarımı sunarım. Gayret bizden, muvaffakiyet Allah'tandır.

Prof Dr. Talip ÖZDEŞ